

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ศิลปะ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

ทวีศักดิ์ จริงกิล คป.บ., ศศ.ม.

ธวัชชัย รัตนะราช ค.บ.

ธีระพงษ์ บุญสะอาด ค.บ.

อาภรณ์ แสงทินทอง ค.บ.

ผู้ตรวจ

ดวงเดือน คุปต์คาร กศ.บ., ศศ.ม.

อัปสร พุกลานนท์ ค.บ., ศษ.ม.

ณัฐจิรา เสนา ค.บ.

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

วิทยา อภิรัตน์พันธ์ ค.บ.

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สารานุกรม

216-220 ถนนบำรุงเมือง แขวงสารนาธร เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 02 222 9394 • 02 222 5371-2 FAX 02 225 6556 • 02 225 6557

email: info@wpp.co.th

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่
ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

ทวีศักดิ์ จริงกิจ
ชวัลชัย รัตนะราช
ธีระพงษ์ บุญสะอาด
อาภรณ์ แสงทินทอง

ผู้ตรวจ

ดวงเดือน คุปต์คาร
อัปสร พุกลานนท์
ณัฐจิรา เสนา

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์
วิทยา อภิรัตนพันธ์

ISBN 978-974-18-5909-2

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเรณูชัย จงพิพัฒน์สุข กรรมการผู้จัดการ

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เล่มนี้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนและครูผู้สอนใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำประโยชน์ให้สังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศิลปะ เล่มนี้ยึดแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของศิลปะและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการความคิดรวบยอด ที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติ (Active Learning) และเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เน้นทักษะที่สร้างเสริมความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร

การจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศิลปะ เล่มนี้ คณะผู้จัดทำซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ได้กำหนดหน่วยการเรียนรู้ให้ครอบคลุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะกระบวนการทางศิลปะ กิจกรรมเสนอแนะ โครงการ การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และคำถามทบทวนให้สมบูรณ์อยู่ในเล่มเดียว

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศิลปะ เล่มนี้จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ด้านศิลปะ และสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. **ตัวชี้วัดชั้นปี** ระบุตัวชี้วัดซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหา ในหน่วยการเรียนรู้

2. **ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้** เป็นการรวบรวมเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้มา จัดระเบียบแสดงความเชื่อมโยงของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

3. **ประโยชน์จากการเรียน** นำเสนอไว้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้และทักษะจาก การเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. **คำถามนำ-กิจกรรมนำ** (ลองคิด ลองตอบ) เป็นคำถามหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้ นักเรียนเกิดความสนใจ ต้องการที่จะค้นหาคำตอบ

5. **เนื้อหา** ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้แกนกลาง

6. **ความรู้เสริม/เกร็ดความรู้** (ศิลปะน่ารู้ ดนตรีน่ารู้ นาฏศิลป์น่ารู้) เป็นความรู้เพื่อเพิ่มพูน ให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น

7. **แหล่งค้นข้อมูล** เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ สถานที่ บุคคล เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนศึกษาค้นคว้าเนื้อหาที่สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน

8. **กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้** (ฝึกฝนงานศิลป์ ฝึกฝนดนตรี ฝึกฝนนาฏศิลป์) เป็น กิจกรรมที่กำหนดไว้เมื่อจบเนื้อหาแต่ละช่วง แต่ละตอน เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการ เรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสม กับวัย สะดวกในการปฏิบัติ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

9. **สรุป** ได้สรุปเนื้อหาไว้หลายรูปแบบ เพื่อเป็นการทบทวนความรู้หรือเรียนกว้าง ๆ อย่าง รวดเร็ว

10. **กิจกรรมเสนอแนะ** เป็นกิจกรรมเสนอแนะให้นักเรียนได้ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะ การคิด การวางแผน และการแก้ปัญหาของนักเรียน

11. **โครงงาน** เป็นการให้นักเรียนปฏิบัติโครงงาน โดยเสนอแนะหัวข้อโครงงานและแนวทาง การปฏิบัติ

12. **การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน** เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนได้นำความรู้ ทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

13. **คำถามทบทวน** เป็นคำถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

14. **บรรณานุกรม** เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ที่ใช้ประกอบการเขียน

15. **อภิธานศัพท์** เป็นคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาซึ่งพิมพ์ด้วยสีชมพูและนำมาจัดเรียง ตามลำดับตัวอักษรและอธิบาย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ศิลปะในธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม 1

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	1
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	1
ประโยชน์จากการเรียน	1
ลองคิด ลองตอบ.....	1

1. เส้น..... 2

1.1 เส้นในธรรมชาติ.....	2
1.2 เส้นในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น.....	3
1.3 เส้นในงานทัศนศิลป์.....	4
ฝึกฝนงานศิลป์.....	5

2. สี 5

2.1 สีในธรรมชาติ	5
2.2 สีในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น	7
2.3 สีในงานทัศนศิลป์	8
ศิลปะน่ารู้.....	8
ฝึกฝนงานศิลป์.....	8

3. รูปร่าง..... 9

3.1 รูปร่างในธรรมชาติ.....	9
3.2 รูปร่างในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น....	10
3.3 รูปร่างในงานทัศนศิลป์.....	10
ฝึกฝนงานศิลป์.....	11

4. รูปทรง 11

4.1 รูปทรงในธรรมชาติ	11
4.2 รูปทรงในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น....	12
4.3 รูปทรงในงานทัศนศิลป์	12
ฝึกฝนงานศิลป์.....	13

5. พื้นผิว..... 13

5.1 พื้นผิวในธรรมชาติ	13
5.2 พื้นผิวในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น	15
5.3 พื้นผิวในงานทัศนศิลป์	16
ศิลปะน่ารู้.....	16
ฝึกฝนงานศิลป์.....	17

6. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ทัศนศิลป์..... 17

6.1 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานวาดภาพ ระบายสี.....	17
6.2 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานปั้น	18
6.3 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานพิมพ์ภาพ.....	18
ฝึกฝนงานศิลป์.....	19
แหล่งค้นข้อมูล	19
สรุป.....	20
กิจกรรมเสนอแนะ.....	21
โครงการ.....	22
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	22
คำถามทบทวน.....	22

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สร้างสรรค์งานศิลป์ 23

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	23
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	23
ประโยชน์จากการเรียน	23
ลองคิด ลองตอบ.....	23

1. การวาดภาพระบายสีสิ่งของรอบตัว..... 24

ศิลปะน่ารู้.....	25
1.1 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดภาพ ระบายสีสิ่งของรอบตัว.....	25
1.2 ขั้นตอนการวาดภาพระบายสี สิ่งของรอบตัว	26
ฝึกฝนงานศิลป์.....	27

2. การวาดภาพถ่ายทอดความคิดความรู้สึก

จากเหตุการณ์ชีวิตจริง 27

ขั้นตอนการวาดภาพถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกจากเหตุการณ์ชีวิตจริง โดยใช้เส้น รูปร่าง รูปทรง สี และพื้นผิว.....	28
ศิลปะน่ารู้.....	30
ฝึกฝนงานศิลป์.....	30

3. งานปั้น..... 30

3.1 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานปั้น	30
--	----

3.2 ประเภทของงานปั้น.....	31
3.3 เทคนิคที่ใช้ในงานปั้น.....	32
ศิลปะน่ารู้.....	36
ฝึกฝนงานศิลป์.....	36
4. ลักษณะรูปร่าง รูปทรง ในงานออกแบบ.....	36
ฝึกฝนงานศิลป์.....	37
แหล่งค้นข้อมูล.....	37
สรุป.....	38
กิจกรรมเสนอแนะ.....	39
โครงงาน.....	39
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	40
คำถามทบทวน.....	40

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 งานศิลป์ถิ่นไทย 41

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	41
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	41
ประโยชน์จากการเรียน.....	41
ลองคิด ลองตอบ.....	41

1. ประวัติของงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น..... 42

1.1 งานทัศนศิลป์เพื่อการดำเนินชีวิต.....	42
1.2 งานทัศนศิลป์ตามความเชื่อและ ประเพณี.....	43
ฝึกฝนงานศิลป์.....	44

2. การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น 44

2.1 เครื่องปั้นดินเผา.....	45
2.2 เครื่องจักสาน.....	46
2.3 งานทอผ้า.....	47
ศิลปะน่ารู้.....	48
2.4 งานภาพเขียน.....	48
ฝึกฝนงานศิลป์.....	49
แหล่งค้นข้อมูล.....	49
สรุป.....	50
กิจกรรมเสนอแนะ.....	51
โครงงาน.....	52
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	52
คำถามทบทวน.....	53

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ลักษณะดนตรี 54

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	54
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	54
ประโยชน์จากการเรียน.....	54
ลองคิด ลองตอบ.....	54

1. เครื่องดนตรี..... 55

1.1 รูปร่างลักษณะและการเกิดเสียงของ เครื่องดนตรี.....	55
ฝึกฝนดนตรี.....	59
1.2 ลักษณะของเสียงดนตรี.....	59
ดนตรีน่ารู้.....	61
ฝึกฝนดนตรี.....	61

2. สัญลักษณ์ทางดนตรี 61

2.1 สัญลักษณ์แทนคุณสมบัติของเสียง.....	61
ฝึกฝนดนตรี.....	64
2.2 สัญลักษณ์แทนรูปแบบจังหวะ.....	64
ฝึกฝนดนตรี.....	66
แหล่งค้นข้อมูล.....	66
สรุป.....	67
กิจกรรมเสนอแนะ.....	68
โครงงาน.....	68
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	69
คำถามทบทวน.....	69

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สร้างสรรค์ดนตรี 70

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	70
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	70
ประโยชน์จากการเรียน.....	70
ลองคิด ลองตอบ.....	70

1. การขับร้อง..... 71

1.1 ประเภทของการขับร้อง.....	71
1.2 หลักการขับร้องเพลงเบื้องต้น.....	71
ฝึกฝนดนตรี.....	72

2. การบรรเลงเครื่องดนตรี..... 72

หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภท เครื่องกำกับจังหวะ.....	73
ฝึกฝนดนตรี.....	74

3. การฟังเพลง	75
3.1 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณภาพเสียงร้องที่ดี.....	75
ฝึกฝนดนตรี.....	76
3.2 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณภาพเสียงเครื่องดนตรี.....	76
ฝึกฝนดนตรี.....	77
4. การเคลื่อนไหวตามอารมณ์ของบทเพลง	77
ฝึกฝนดนตรี.....	78
5. บทบาทหน้าที่ของเพลงสำคัญ.....	78
5.1 เพลงชาติ	78
5.2 เพลงสรรเสริญพระบารมี	80
5.3 เพลงประจำโรงเรียน	81
ฝึกฝนดนตรี.....	81
6. การนำดนตรีไปใช้ในชีวิตประจำวัน.....	81
6.1 ดนตรีในงานรื่นเริง	81
6.2 ดนตรีในการฉลองวันสำคัญของชาติ	82
ฝึกฝนดนตรี.....	82
แหล่งค้นข้อมูล	82
สรุป	83
กิจกรรมเสนอแนะ.....	84
โครงการ	84
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	85
คำถามทบทวน.....	85

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ดนตรีในห้องถิ่น.....	86
ตัวชี้วัดชั้นปี.....	86
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	86
ประโยชน์จากการเรียน	86
ลองคิด ลองตอบ.....	86
1. เอลักษณ์ของดนตรีในห้องถิ่น.....	87
1.1 ลักษณะเสียงร้อง ภาษา และเนื้อหา ในบทเพลงพื้นบ้าน.....	87
1.2 เครื่องดนตรีและวงดนตรีพื้นบ้าน	88
ฝึกฝนดนตรี.....	91
ดนตรีน่ารู้.....	94
ฝึกฝนดนตรี.....	95

2. ดนตรีกับการดำเนินชีวิตในห้องถิ่น	95
2.1 ดนตรีในชีวิตประจำวัน.....	95
2.2 ดนตรีในวาระสำคัญ.....	95
ฝึกฝนดนตรี.....	96
3. ประโยชน์และความสำคัญของดนตรี ต่อการดำเนินชีวิตของคนในห้องถิ่น.....	96
3.1 คุณค่าและความสำคัญของดนตรี.....	96
3.2 ประโยชน์ของดนตรี.....	97
ฝึกฝนดนตรี.....	97
แหล่งค้นข้อมูล	97
สรุป	98
กิจกรรมเสนอแนะ.....	99
โครงการ	100
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	100
คำถามทบทวน.....	101

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 นาฏศิลป์ไทย.....	102
ตัวชี้วัดชั้นปี.....	102
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	102
ประโยชน์จากการเรียน	102
ลองคิด ลองตอบ.....	102
1. ความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทย	103
2. สิ่งที่เราพบ	103
ฝึกฝนนาฏศิลป์	103
3. ประเภทของการแสดงนาฏศิลป์ไทย.....	104
3.1 ระบำ.....	104
ฝึกฝนนาฏศิลป์	104
3.2 จำ	105
ฝึกฝนนาฏศิลป์	106
3.3 ฟ้อน.....	107
ฝึกฝนนาฏศิลป์	107
3.4 เซิ้ง.....	108
ฝึกฝนนาฏศิลป์	108
3.5 ละคร	109
ฝึกฝนนาฏศิลป์	110
3.6 โขน.....	111

ฝึกฝนนาฏศิลป์	111
4. การแสดงพื้นบ้าน.....	112
5. การบูรณาการนาฏศิลป์กับสาระการเรียนรู้ อื่น ๆ.....	114
5.1 สาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	114
5.2 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย.....	115
5.3 สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา.....	115
5.4 สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	115
5.5 สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ.....	115
ฝึกฝนนาฏศิลป์	115
แหล่งค้นข้อมูล	115
สรุป	116
กิจกรรมเสนอแนะ.....	117
โครงการ	118
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	118
คำถามทบทวน.....	118

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การแสดงนาฏศิลป์ เบื้องต้น.....

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	119
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	119
ประโยชน์จากการเรียน	119
ลองคิด ลองตอบ.....	119
1. การแสดงบทบาทสมมติ	120
1.1 ความหมายของการแสดงบทบาท สมมติ	120
1.2 องค์ประกอบของการแสดงบทบาท สมมติ	121
นาฏศิลป์นาฏ	121
ฝึกฝนนาฏศิลป์	121
2. จำราวเงา	121
2.1 เนื้อเพลง.....	122
2.2 ท่าทางจำราวเงา	122
ฝึกฝนนาฏศิลป์	125
3. จำมาตรฐาน.....	125
3.1 จำมาตรฐานเพลงงามแสงเดือน	126
ฝึกฝนนาฏศิลป์	127

3.2 จำมาตรฐานเพลงคืนเดือนหงาย	128
ฝึกฝนนาฏศิลป์	129
4. การแสดงท่าทางประกอบเพลงลาวต่อนก	130
4.1 เนื้อเพลง.....	131
4.2 ท่าทางประกอบเพลงลาวต่อนก	132
ฝึกฝนนาฏศิลป์	135
แหล่งค้นข้อมูล	135
สรุป	136
กิจกรรมเสนอแนะ.....	137
โครงการ	137
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	138
คำถามทบทวน.....	138

หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่มี ส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดง

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	139
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	139
ประโยชน์จากการเรียน	139
ลองคิด ลองตอบ.....	139
1. ผู้แสดง	140
2. ผู้ชม	140
3. ผู้อำนวยการแสดง	141
4. ผู้ฝึกซ้อม	141
5. การมีส่วนร่วมของผู้ชม	141
ฝึกฝนนาฏศิลป์	142
แหล่งค้นข้อมูล	142
สรุป	143
กิจกรรมเสนอแนะ.....	144
โครงการ	144
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	144
คำถามทบทวน.....	144

❖ บรรณานุกรม	145
❖ อภิธานศัพท์	148
❖ ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ชั้นปีกับสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ ...	152

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ศิลปะในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดชั้นปี

1. บรรยายรูปร่าง รูปทรงในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ (ศ 1.1 ป. 3/1)
2. ระบุวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สร้างผลงานเมื่อชมงานทัศนศิลป์ (ศ 1.1 ป. 3/2)
3. จำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ โดยเน้นเรื่องเส้น สี รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิว (ศ 1.1 ป. 3/3)

ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้

ประโยชน์จากการเรียน

รู้จักทัศนธาตุต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว และงานทัศนศิลป์ แล้วสามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ในงานทัศนศิลป์ของตนเองได้

ลองคิด ลองตอบ

นักเรียนคิดว่าในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกอบไปด้วยสิ่งใดบ้าง

1. เส้น

เส้น มี 2 ชนิด คือ เส้นตรงและเส้นโค้ง เส้นทั้งสองชนิดมีหลายลักษณะ เช่น เส้นตรงแนวตั้ง เส้นตรงแนวนอน เส้นตรงแนวเฉียง เส้นหัก เส้นโค้ง เส้นขยุกขยิก เป็นต้น เส้นลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้สามารถสังเกตเห็นได้ในธรรมชาติ ในสิ่งแวดล้อม และในงานทัศนศิลป์ นักเรียนต้องฝึกสังเกตและนำเส้นเหล่านั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

1.1 เส้นในธรรมชาติ

คือ เส้นของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่¹ในธรรมชาติที่เราสามารถสังเกตเห็นได้ว่าเป็นเส้นลักษณะใด

ลักษณะเส้นตรงแนวนอนที่เกิดจากท้องฟ้าตัดกับน้ำทะเล

ลักษณะเส้นโค้งของลายม้าลาย

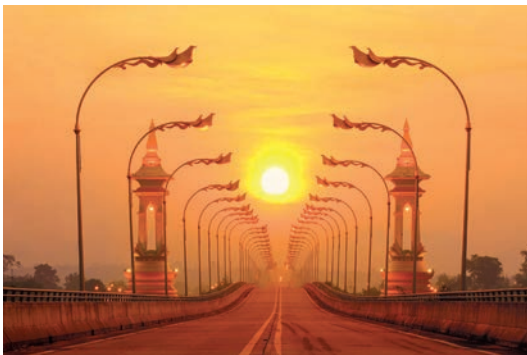

ลักษณะเส้นโค้งภายในเปลือกหอย

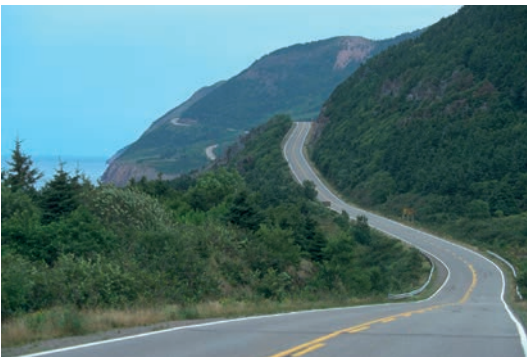

1.2 เส้นในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

คือ เส้นของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและเราสามารถสังเกตเห็นได้ว่าเป็นเส้นลักษณะใด

ลักษณะเส้นโค้งของเสาไฟ

ลักษณะเส้นโค้งของถนน

ลักษณะเส้นตรงแนวตั้ง
ของอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

1.3 เส้นในงานทัศนศิลป์

คือ เส้นของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในงานทัศนศิลป์ที่เราสามารถสังเกตเห็นได้ว่าเป็นเส้นลักษณะใด

ลักษณะเส้นตรงในงานภาพปะติด
จากกระดาษแก้ว
ผลงานของ ด.ช.อันดามัน หลีสกุล

ลักษณะเส้นโค้งในงานปั้นดินน้ำมัน
ผลงานของ ด.ช.มงคล ชัยชนะ

ลักษณะเส้นโค้งในงานวาดภาพระบายสี
ผลงานของ ด.ญ.วรากร อารณ์เลิศ

ฝึกฝนงานศิลป์

1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4–5 คน ร่วมกันรวบรวมภาพงานทัศนศิลป์หรือภาพถ่าย นำมาติดบนกระดาษแล้วระบุว่าภายในภาพดังกล่าวประกอบด้วยเส้นลักษณะใดบ้าง
2. นักเรียนสร้างสรรค์ภาพวาดด้วยเส้นลักษณะต่าง ๆ ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ลงในกระดาษวาดเขียนให้สวยงาม แล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2. สี

สี เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ เพราะสีสามารถทำให้งานทัศนศิลป์มีความโดดเด่น และสามารถสื่ออารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ได้ สีสามารถสังเกตได้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และในงานทัศนศิลป์ นักเรียนต้องฝึกสังเกตและนำสีต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

2.1 สีในธรรมชาติ

คือ สีของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ ในธรรมชาติ

สีของปลาและกัลปังหาใต้ทะเล

สีของน้ำทะเล โขดหิน
และท้องฟ้า

สีของใบไม้และท้องฟ้า

สีของนกแก้วมาคอว์

สีของดอกทานตะวัน

สีของผลองุ่น

2.2 สิ่งในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

คือ สิ่งของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

สัณฐานนอกอาคาร

สิ่งของงานประติมากรรมที่ประดับ
ตกแต่งด้วยกระจกสี

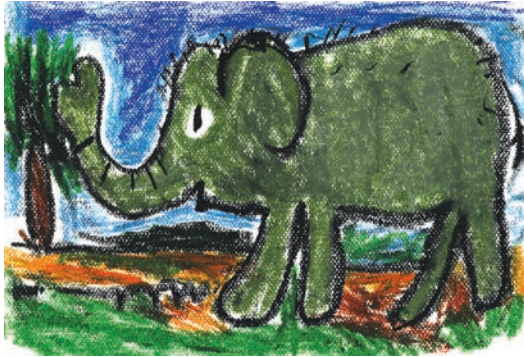
สิ่งของป้ายโฆษณา

สิ่งของตู้สินค้า

2.3 สีในงานทัศนศิลป์

คือ สีของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในงานทัศนศิลป์

สีในผลงานวาดภาพระบายสี
ผลงานของ ด.ญ.นาสร อภิรัตน์พันธ์

สีในผลงานพิมพ์ภาพ
ผลงานของ ด.ช.อาสาฬหะ จันพิบูล

สีในผลงานปั้น
ผลงานของ ด.ญ.ทรรคนิย์ ทับทิมทอง

สีในผลงานประดิษฐ์หน้ากาก
ผลงานของ ด.ช.มงคล ชัยชนะ

ศิลปะน่ารู้

สีมี 2 ชนิด คือ สีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสีที่มนุษย์สร้างขึ้น

ฝึกฝนงานศิลป์

นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานวาดภาพระบายสีลงในกระดาษวาดเขียนให้สวยงาม แล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

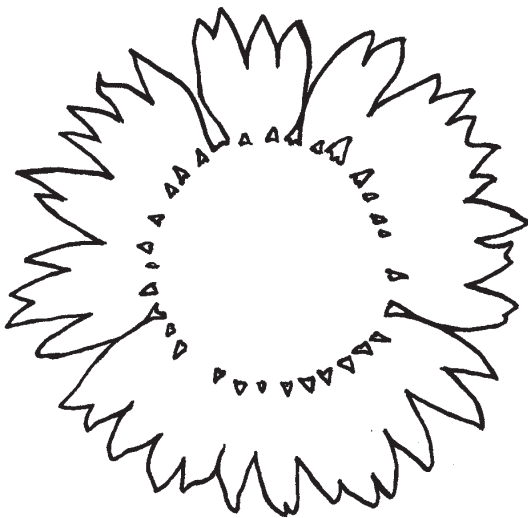
3. รูปร่าง

รูปร่าง หมายถึง เส้นรอบนอกของสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นขอบเขตของสิ่งนั้น รูปร่างสามารถสังเกตได้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และในงานทัศนศิลป์ นักเรียนต้องฝึกสังเกตและนำรูปร่างต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เช่น

3.1 รูปร่างในธรรมชาติ

คือ เส้นรอบนอกของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในธรรมชาติ

รูปร่างของดอกไม้

รูปร่างของตัวกวาง

รูปร่างของปลา

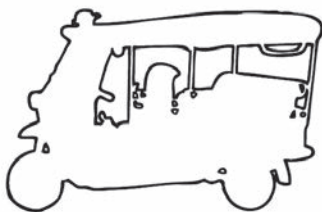

3.2 รูปร่างในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

คือ เส้นรอบนอกของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

รูปร่างของบ้าน

รูปร่างของรถตุ๊ก ๆ

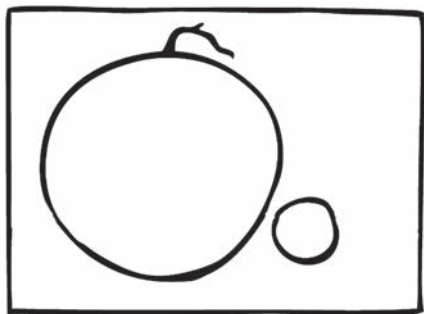

รูปร่างของเก้าอี้

3.3 รูปร่างในงานทัศนศิลป์

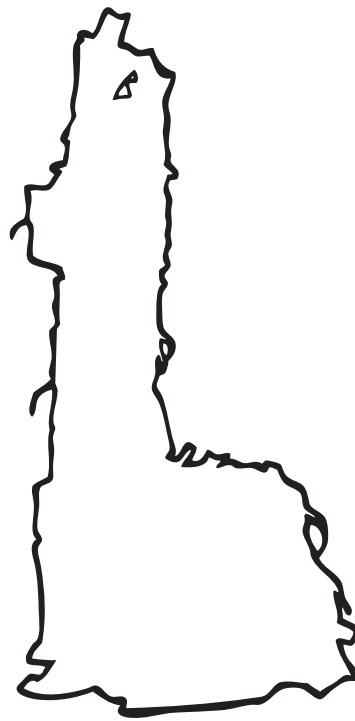
คือ เส้นรอบนอกของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในงานทัศนศิลป์

รูปร่างในงานวาดภาพระบายสี

รูปร่างในงานปั้น

รูปร่างในงานออกแบบ
สร้างสรรค์จากเศษวัสดุ

ฝึกงานศิลป์

นักเรียนฝึกวาดภาพสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจ แล้วนำเสนอผลงาน โดยจำแนกรูปร่างภายในภาพว่ามีรูปร่างอะไรบ้างให้เพื่อน ๆ พัง

4. รูปทรง

รูปทรง หมายถึง สิ่งที่แสดงความกว้าง ความยาว และความสูง รูปทรงสามารถสังเกตได้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และในงานทัศนศิลป์ นักเรียนต้องฝึกสังเกตและนำรูปทรงต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

4.1 รูปทรงในธรรมชาติ

คือ สิ่งที่อยู่ในธรรมชาติที่เราสามารถสังเกตเห็นถึงความกว้าง ความยาว และความสูง

รูปทรงของด้วงกว้าง

รูปทรงของไก่

รูปทรงของผลสับปะรด

4.2 รูปทรงในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

คือ สิ่งที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเราสามารถสังเกตเห็นถึงความกว้าง ความยาว และความสูง

รูปทรงของ
บัวรดน้ำ

รูปทรงของ
นาฬิกาตั้งโต๊ะ

รูปทรงของ
หมอนสามเหลี่ยม

4.3 รูปทรงในงานทัศนศิลป์

คือ สิ่งที่อยู่ในงานทัศนศิลป์ ซึ่งเราสามารถสังเกตเห็นถึงความกว้าง ความยาว และความสูง

รูปทรงในงานวาดภาพ
ระบายสี
ผลงานของนักเรียน
โรงเรียนวัดช่างเหล็ก

รูปทรงในงานปั้น
ผลงานของ
ด.ช.มงคล ชัยชนะ

รูปทรงในงานออกแบบ
สร้างสรรค์ ผลงานของ
ด.ช.อันดามัน หลีสกุล

ฝึกฝนงานศิลป์

นักเรียนสร้างสรรค์รูปทรงตามความสนใจ โดยปั้นด้วยดินน้ำมันให้สวยงาม แล้วนำเสนอผลงาน โดยบรรยายให้เพื่อน ๆ ฟัง

5. พื้นผิว

พื้นผิว หมายถึง ลักษณะภายนอกของวัตถุที่มองเห็นและสัมผัสได้ ให้ความรู้สึกหยาบ ละเอียด มัน ขรุขระ ฯลฯ พื้นผิวสามารถสังเกตได้จากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และในงานทัศนศิลป์ นักเรียนต้องฝึกสังเกตและนำลักษณะผิวต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

5.1 พื้นผิวในธรรมชาติ

คือ ลักษณะภายนอกของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ ในธรรมชาติ เมื่อเราสัมผัส สามารถรับรู้ถึงลักษณะผิวและบอกได้ว่ามีลักษณะอย่างไร

ลักษณะผิวของผลไม้หย่า ให้ความรู้สึกหยาบ ขรุขระ

ลักษณะผิวของเปลือกไม้ให้ความรู้สึกหยาบและขรุขระ

ลักษณะผิวของสัตว์เลื้อยคลาน
ให้ความรู้สึกขรุขระ

ลักษณะผิวของกบ
ให้ความรู้สึกมันและลื่น

ลักษณะผิวของผลขนุน
ให้ความรู้สึกขรุขระ

5.2 พื้นผิวในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

คือ ลักษณะภายนอกของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

ลักษณะผิวของลูกบอล

ลักษณะผิวของเครื่องจักสาน

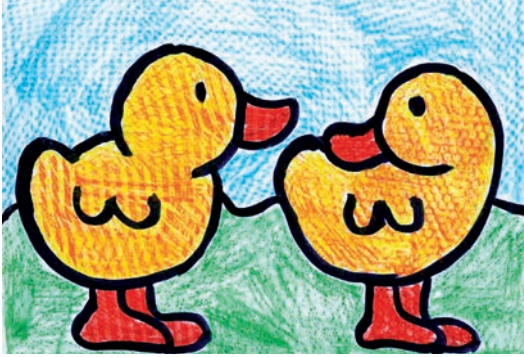
ลักษณะผิวของกำแพง

ลักษณะผิวของฟองน้ำ

5.3 พื้นผิวในงานทัศนศิลป์

คือ ลักษณะภายนอกของสิ่งต่าง ๆ ในงานทัศนศิลป์

พื้นผิวในงานวาดภาพระบายสี

ลักษณะผิวในงานปั้นดินน้ำมัน
ผลงานของ ด.ช.มนต์สิทธิ์ ชัยชนะ

ลักษณะผิวในงานปูนปั้น

ศิลปะน่ารู้

นักเรียนสามารถสร้างพื้นผิวภายในภาพวาดของนักเรียนให้มีระยะใกล้ ไกลได้ โดยพื้นผิวที่อยู่ใกล้มีขนาดใหญ่ หยาบ มีรายละเอียดที่คมชัด ส่วนพื้นผิวที่อยู่ไกลมีขนาดเล็ก รายละเอียดไม่คมชัดเหมือนพื้นผิวที่อยู่ใกล้ นักเรียนสามารถนำวิธีดังกล่าวไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองได้ จะทำให้ผลงานมีความน่าสนใจและดูเหมือนจริงมากขึ้น

ฝึกงานศิลป์

นักเรียนสร้างสรรค์ภาพด้วยพื้นผิวต่าง ๆ ตามจินตนาการและ
ความคิดสร้างสรรค์ลงในกระดาษวาดเขียน แล้วนำเสนอผลงาน

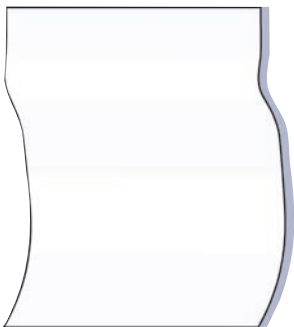

6. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์แต่ละประเภทมีการใช้วัสดุ
อุปกรณ์ที่แตกต่างกัน

6.1 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานวาดภาพระบายสี ได้แก่

กระดาษวาดเขียน

จานสี

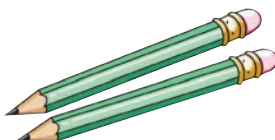
พู่กัน

ยางลบ

ภาชนะใส่น้ำระบายสี

ดินสอ

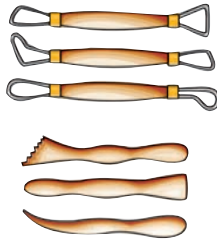
สีชนิดต่าง ๆ

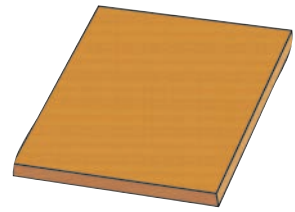
6.2 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานปั้น ได้แก่

ดินเหนียวหรือดินน้ำมัน

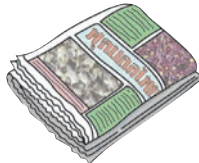
เครื่องมือปั้นแบบต่าง ๆ

กระดานรองปั้น

ถังน้ำและกระบอกล้างน้ำ

กระดาษหนังสือพิมพ์
และผ้ากันเปื้อน

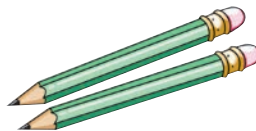
ไม้หรือขวดกลม
สำหรับนวดดิน

6.3 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานพิมพ์ภาพ ได้แก่

กระดาษพิมพ์

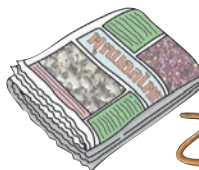
ดินสอและยางลบ

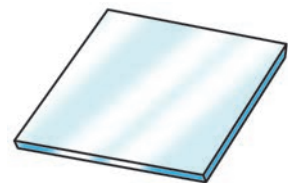
พู่กันและจานสี

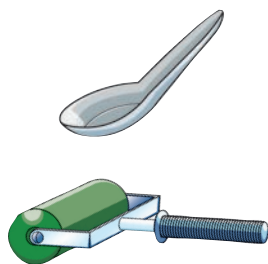
กรรไกร คัตเตอร์
และไม้บรรทัด

กระดาษหนังสือพิมพ์
และผ้ากันเปื้อน

แผ่นพลาสติก
(ใช้เป็นแท่นกลิ้งสี)

ช้อนและลูกกลิ้ง

สี (สีโปสเตอร์ สีน้ำ หมึกพิมพ์)

ฝึกฝนงานศิลป์

นักเรียนนำภาพผลงาน
ทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบ 1 ผลงาน
ติดลงบนกระดาษขนาด A4
แล้วเขียนระบุวัสดุ อุปกรณ์ที่
ใช้ในการสร้างผลงานไว้ใต้ภาพ
นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

แหล่งค้นข้อมูล

1. ธรรมชาติและสิ่งแวดลอมรอบตัว
2. สิ่งของต่าง ๆ
3. ห้องสมุด
4. อินเทอร์เน็ต
 - กรมศิลปากร
<http://www.finearts.go.th>
 - ครอบครัวไทย
<http://www.thaiparents.net>

 สรุป

ศิลปะในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. เส้น

1.1 เส้นในธรรมชาติ

1.2 เส้นในสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้น

1.3 เส้นในงานทัศนศิลป์

2. สี

2.1 สีในธรรมชาติ

2.2 สีในสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้น

2.3 สีในงานทัศนศิลป์

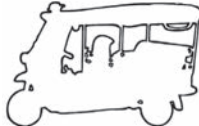

3. รูปร่าง

3.1 รูปร่างในธรรมชาติ

3.2 รูปร่างในสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้น

3.3 รูปร่างในงานทัศนศิลป์

4. รูปทรง

4.1 รูปทรงในธรรมชาติ

4.2 รูปทรงในสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้น

4.3 รูปทรงในงานทัศนศิลป์

5. พื้นผิว

5.1 พื้นผิวในธรรมชาติ

5.2 พื้นผิวในสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้น

5.3 พื้นผิวในงานทัศนศิลป์

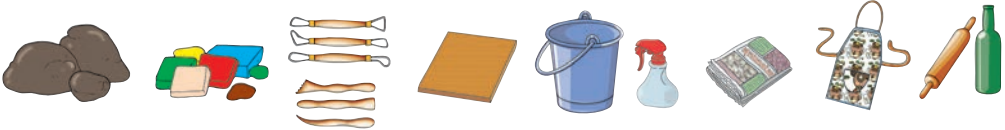

6. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

6.1 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานวาดภาพระบายสี

6.2 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานปั้น

6.3 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานพิมพ์ภาพ

กิจกรรมเสนอแนะ

1. นักเรียนสังเกตเส้น สี รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิว ในธรรมชาติ ในสิ่งแวดล้อม และในงานศิลปะ แล้วนำมาวาดภาพระบายสีสิ่งที่นักเรียนชื่นชอบ โดยนำเส้น สี รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิวมาใช้ในการวาดภาพระบายสีตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

2. นักเรียนออกแบบลวดลายของกรอบรูป โดยนำรูปร่างในธรรมชาติ ในสิ่งแวดล้อม และในงานทัศนศิลป์มาออกแบบตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3. นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยนำเส้น สี รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิวมาใช้ในการวาดภาพระบายสี แล้วนำผลงานไปใช้ตกแต่งบ้านให้สวยงาม

โครงงาน

นักเรียนเลือกปฏิบัติโครงงานต่อไปนี้ตามความสนใจ หรือคิดโครงงานขึ้นเองโดยขอคำแนะนำจากครู แล้วปฏิบัติตามขั้นตอนการทำโครงงาน

1. โครงงานสำรวจเส้น สี รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิวในธรรมชาติในสิ่งแวดล้อม และในงานทัศนศิลป์
2. โครงงานสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ด้วยพื้นผิวลักษณะต่าง ๆ
3. โครงงานสำรวจวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

● นักเรียนสามารถนำทัศนธาตุ เช่น เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น นำมาออกแบบลายกรอบรูป ออกแบบการ์ดอวยพร ประติมากรรม เป็นต้น

คำถาม ทบทวน

1. เส้นของใบไม้คือเส้นประเภทใด
2. สีของผีเสื้อคือสีประเภทใด
3. พื้นผิวถนนคือพื้นผิวประเภทใด
4. วัสดุ อุปกรณ์ใดบ้างที่ใช้ในงานปั้น
5. ลูกกลิ้งเป็นวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทใด
6. ทัศนธาตุมีประโยชน์กับนักเรียนอย่างไรบ้าง